

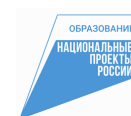
ТООЛДУН ЭГЕЗИ

«Алдай-Буучу турлуг өгбе
Алдай-Танды сыннарының ээзи-дир мен!
Эгүүр шагда төрөөн черин алдаржыдар
Эрес-шоваа күдер оолдан оштап, йөрөөн!
Хөйну, чонну кайгадыптар мөге шыырак,
Хөөмей ырлыг чаа салгал дилеп тур мен!»

ДООС КУШ-БИЛЕ АСКЫР-ДАГАА

Бир черге аскыр дагаа өөрүн эдертип алгаш чоруп чораан. Мурнуу чүктен салбар кара куш ужуп келгеш хонупкан. Чугаалажып таныжа берген. Оон: «Кай баарың ол?»- деп айтырган. «Соңгу чүкте улуг наадым болур, ынаар барайн, тонум багай, тонун берем, дагаа»- деп дилеп-тир. Аскыр дагаа кончуг каас тоннуг турган. Оозун уштуп берген. «Эртен болза эртен, кежээ болза кежээ эккеп бээр мен»- дээш, кедип алгаш, соңгу чүкче чоруй барган. Ол ояар барган. Ам Аскыр дагаа эртен болза эртен, кежээ болза кежээ: “Доос куш, тонум эккел!»- деп эдип-ле турар апарган.

ФЕДЕРАЛДЫҢ ТӨЛЕВИЛЕДЕР
«ЧАШ АЖЫ-ТӨЛДҮГ ӨГ-БҮЛӨЛӨРГӨ
ДЕТКИМЧЕ», «АМГЫ ҮЕНИҢ ШКОЛАЗЫ»

Тыва Республиканың Дзун-Хемчик кожуунунң
Чадаана хоорайның школа назыны четпээн
уругларның муниципалдыг автономнуг өөредилге
албан чери «Хээлер» уруглар сады

АДА-ИЕНИҢ СҮМЕ АЛЫР ТӨВҮ

“Амыдыралдың
Чөлээжи”

Үндүрүлгө №25

ТЫВА ТООЛДАР

2-ги бичии бөлүктүң ада-иезинге сүмелер

Үндүрүлгениң тургузукчузу -
Ооржак Чойгаана Амуровна,
кижизидикчи башкы

КЫМЫСКАЯК ӨӨ

Кырган-ава-ай, дуу көр даан, кымыскаяктарның көвейин. Маң нажып тургаш, сигеннер чыып алганнар!- деп, Долаана кокпа орук кыдыынче коргеш, алгырган:- Бо, көрүп көр даан. Акыларым чыып турар сигени ышкаш.

Ийи кырган-авашкы тей кырында олурар черинге келгеннер. Куду көөрге - чаражын! Дуу ол Баян акызынын өө, чанында база өглер турар, а бетинде дөң кырында кырган-авазының улуг өө мөөгүлөр дег ак-ак тургулаар.

Өг-бистиң чурттаар ыдыктыг оранывыс-тыр. Чүү-даа чүве чурттаар оран-савалыг боор болгай але, кызым. Ону билир сен бе?

- Ийе.

- Дем чаа көргенивис кымыскаяктар кончуг угаанныг амытаннар-дыр ол. Оларның өө база чараш, хөй өрээлдерлиг.

-Ийе. Кымыскаяктар дыка ажилчын, олар эртенден кежээге чедир ажилдаар.

МОРЗУК

Морзук суг ижер деп чорааш, хем кыдыынга Бугага ужуражы бергеш шоодуп, каттырып-ла эгелээн.

- Бо чүү, кандыг адам, элдептиг каттырынчыг амытан сен! Бажы калчан, карактары алараңнаар, думчуу шүжүлээн, артында-ла чүзүнү чок. Дүрзү-түрүзүн оскундур семирп алган, сиген тырып каан барба-ла дээш, чер дырбап, кара баары каткыже каттырып, чуглуп туруп берген.

Буга Морзукту ыыт чок көрүп туруп-туруп:

- Бодун боду билинмес, морзук калчанын билинмес, элдептиин аа – дээш, оруун уламчылап чоруп каап-тыр. «Бодун боду билинмес, морзук калчанын билинмес»- деп үлегер чугаа амдаа уламчылавышаан.